

KONSEKVENSBEDÖMNING AV LAGFÖRSLAG

Anvisningar

KONSEKVENSBEDÖMNING AV LAGFÖRSLAG

Anvisningar

JUSTITIEMINISTERIET
PUBLIKATION 2008:3
Helsingfors 2008

Översatt av Tove och Sten Palmgren
Layout: Innocorp Oy
Tryckeri: Edita Oyj 2008

ISSN 1458-6444
ISBN 978-952-466-436-3 (häftad)
ISBN 978-952-466-437-0 (PDF)

Företal

Statsrådet godkände den 1 november 2007 på föredragning från justitieministeriet anvisningar om konsekvensbedömning av lagförslag. De ersätter statsrådets tidigare principbeslut om bedömning av ekonomiska konsekvenser (1998), bedömning av miljökonsekvenser (1998), bedömning av konsekvenser för företag (1999) och bedömning av konsekvenser för regional utveckling (2003). De nya anvisningarna ska tillämpas på alla nya lagförslag och i mån av möjlighet på projekt som redan har påbörjats.

De nya anvisningarna om konsekvensbedömning kompletterar anvisningarna om utarbetande av regeringspropositioner (Hallituksen esityksen laatimisohteita 2004), där särskild vikt fästs vid konsekvensbedömningen och där det förutsätts att regeringspropositionerna har en kort beskrivning av konsekvenserna av de föreslagna lagbestämmelserna, dvs. följderna av tillämpningen av bestämmelserna.

Konsekvensbedömningen ska gälla de ekonomiska konsekvenserna, konsekvenserna för myndigheternas verksamhet, miljökonsekvenserna och andra samhällsliga konsekvenser. I anvisningarna betonas vikten av att konsekvensbedömningen är en integrerad del i alla skeden av lagberedningen. I anvisningarna beskrivs vad som i praktiken avses med olika slags konsekvenser, hur de olika konsekvenserna kan bedömas samt vilka metoder och källor som kan användas vid bedömningen. Kompletterande uppgifter om olika konsekvenser samt exempel på konsekvensbedömningar och upplysningar om experter som kan anlitas vid bedömningen finns på justitieministeriets webbplats ”Bättre lagstiftning”.

Dessa anvisningar ska i tillämpliga delar följas också när andra författningar än lagar bereds, dvs. vid beredningen av förordningar och andra rättsnormer som avses i 80 § i grundlagen. Anvisningarna ska tillämpas också vid bedömningen av konsekvenserna för Finland i beredningen av EU-ärenden och när internationella fördrag godkänns och sätts i kraft.

Granskningsbyrån vid justitieministeriets lagberedningsavdelning följer att dessa anvisningar iakttas.

*Justitieminister
Tuija Brax*

*Överdirektör
Pekka Nurmi*

Innehåll

1	Konsekvensbedömning som en del av lagberedningen	7
	Varför ska konsekvenserna bedömas?.....	7
	Vilka konsekvenser ska bedömas och i vilken omfattning?	8
	De olika skedena i konsekvensbedömningen	9
	<i>Konsekvensbedömning i den nationella lagberedningen</i>	9
	<i>Konsekvensbedömning i beredningen av EU-rättsakter och andra internationella förpliktelser</i>	13
	Informationskällor och metoder i konsekvensbedömningen	14
2	Bedömning av ekonomiska konsekvenser	16
	De ekonomiska verkningarnas natur och delområden	16
	Konsekvenser för hushållen	17
	Konsekvenser för företagen	18
	Konsekvenser för den offentliga ekonomin	21
	Konsekvenserna för samhällsekonomin och en totalekonomisk utredning av konsekvenserna	24
	Metoder och informationskällor i bedömningen av ekonomiska konsekvenser	25
3	Bedömning av konsekvenser för myndigheternas verksamhet	27
	Konsekvenser för de inbördes förhållandena mellan myndigheterna	27
	Konsekvenser för uppgifter och arbetsmetoder	28
	Konsekvenser för organisation och personal	28
	Administrativa uppgifter och kostnader	28
4	Bedömning av miljökonsekvenser	29
5	Bedömning av andra samhällseliga konsekvenser	32
	De samhällseliga konsekvensernas natur och delområden	32
	Konsekvenser för medborgarnas ställning i samhället och för medborgarsamhällets verksamhet	33
	Sociala konsekvenser och konsekvenser för hälsan	34
	Konsekvenser för jämlikhet, barn och jämställdhet mellan könen	35
	Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet	37
	Konsekvenser för brottsförebyggande och trygghet	38
	Konsekvenser för regional utveckling	40
	Konsekvenser för informationssamhället	41
	Checklista	43

1 Konsekvensbedömning som en del av lagberedningen

- Den viktigaste uppgiften i konsekvensbedömningen är att för beslutsfattarna ta fram kunskap om följderna av olika alternativa lösningar.
- Konsekvensbedömningen ska vara en del av lagberedningen och uppmärksamhet ska fästas vid bedömningen redan när beredningen påbörjas.
- Bedömningen fokuserar på de väsentliga konsekvenserna.

Varför ska konsekvenserna bedömas?

Syftet med konsekvensbedömningen av lagförslag är att *samla kunskap* om följderna av olika alternativa lösningar. Konsekvensbedömningen gör det möjligt för beslutsfattarna att få tillräckligt tillförlitlig kunskap om olika alternativa beslut och följderna av dem. Konsekvensbedömningen av lagar och andra författningar är ett nödvändigt underlag för det politiska beslutsfattandet och förbättrar möjligheterna att genomföra de samhälleliga mål som eftersträvas. En god konsekvensbedömning förbättrar lagstiftningens kvalitet.

Syftet med rättslig reglering är att säkerställa samhällets grundstrukturer, rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna samt att genomföra samhälleliga reformer. Rättslig reglering är dock inte alltid den enda möjliga metoden att genomföra samhällsreformer. Ibland kan t.ex. information, utbildning, självreglering inom näringslivet eller attitydfostran vara effektivare verktyg än lagstiftning för att uppnå samhälleliga mål.

En kartläggning och bedömning av konsekvenserna av olika alternativa lösningar förbättrar också *målgruppernas samt olika intressegruppers och andras möjlighet att delta i beredningen*. Intressegrupperna och de som berörs av en reform kan för sin del ge sådan information om konsekvenserna som är betydelsefull för beredningen och beslutsfattandet. Information om planerade förändringar och deras konsekvenser hjälper också målgrupperna att förbereda sig på ändringar som krävs och *underlättar genomförandet av ändringarna*.

Konsekvensbedömning och en öppen redovisning av resultaten gör *beredningen och beslutsfattandet öppnare* och ökar därmed förtroendet för beslutsfattandet. Beslutsfattarna måste motivera varför ett visst alternativ eller en viss metod har valts.

Vilka konsekvenser ska bedömas och i vilken omfattning?

Konsekvensbedömningen av lagförslag ska täcka:

1. De ekonomiska konsekvenserna
2. Konsekvenserna för myndigheternas verksamhet
3. Miljökonsekvenserna
4. Andra samhälleliga konsekvenser

De olika kategorierna täcker i sin tur olika slags konsekvenser, så som konsekvenserna för företag, hushållens ställning, den offentliga ekonomin, samhällsekonomin, den offentliga förvaltningen, miljöns tillstånd och utveckling, medborgarnas grundläggande rättigheter och möjligheter att delta, människors hälsa, jämställdhet, regional utveckling, brottsförebyggande och informationssamhället.

Vid bedömningen ska man koncentrera sig på de *väsentliga konsekvenserna* av olika alternativa lösningar. Frågan om hur omfattande och detaljerad konsekvensbedömningen ska vara och vilka metoder som ska användas måste alltid ställas i relation till förslagens innehåll och betydelsen av de förväntade konsekvenserna.

När konsekvenserna bedöms ska man undersöka såväl de *önskade konsekvenserna och nyttan av projektet som kostnaderna och eventuella negativa effekter*. Vid bedömningen ska man också försöka identifiera risker och oväntade konsekvenser. Syftet med bedömningen är att få en helhetsuppfattning om konsekvenserna av olika alternativa beslut.

Konsekvenserna kan vara *direkta* eller *indirekta* och de kan uppstå till följd av en samverkan mellan många olika faktorer och som kedjeeffekter.

Som exempel kan nämnas lagstiftningen om gatuunderhåll. Den har direkta ekonomiska konsekvenser, så som kostnader för löner och maskiner, samt konsekvenser för miljön och människors hälsa och trivsel. Indirekt kan lagstiftningen påverka t.ex. sjukvårdskostnader och arbetsförmåga. Lagstiftningen kan således ha betydande indirekta ekonomiska och andra konsekvenser.

När förmögenhetsskatten slopades påverkades möjligheten att använda ekonomiska tillgångar som grund för trafikböter, eftersom polisen inte längre får uppgifter från skatteförvaltningen om vilken förmögenhet den som ska bötfällas har.

De föreslagna förändringarna och deras konsekvenser ska inte jämföras enbart med nuläget utan vid behov också med hurdan utvecklingen förväntas se ut, om gällande lagstiftning inte ändras.

När betydelsen och arten av konsekvenserna undersöks kan man använda sig av följande frågor:

- Vilka slags individer, företag eller andra grupper eller geografiska områden berörs i huvudsak?
- Hur omfattande är konsekvenserna? Är de samhälleligt omfattande eller gäller de på ett väsentligt sätt något delområde i samhället eller någon särskild grupp?
- Är konsekvenserna direkta eller indirekta? Riktas de sig direkt mot målgruppernas verksamhet? Uppstår det olika slags kedjeeffekter eller konsekvenser av beteendeförändringar?
- Vilka slags sidoeffekter kan uppstå? Kan negativa konsekvenser minimeras eller undvikas på något sätt?
- Uppstår konsekvenserna direkt när lagen träder i kraft eller först senare? Är konsekvenserna kort- eller långvariga, av engångsnatur eller återkommande, tillfälliga eller bestående? Är konsekvenserna och deras omfattning beroende av tiden och av tidpunkten när beslut fattas?
- Hur sannolikt är det att de uppskattade konsekvenserna också förverkligas?
- Finns det risker som gäller uppkomsten av konsekvenserna? Kan sannolikheten av riskerna bedömas och går det att behärska dem?
- Vilket är sambandet och samverkan mellan olika konsekvenser och eventuella kumulativa effekter?
- Pågår annan lagberedning eller andra ändringar som borde beaktas i konsekvensbedömningen?

De olika skedena i konsekvensbedömningen

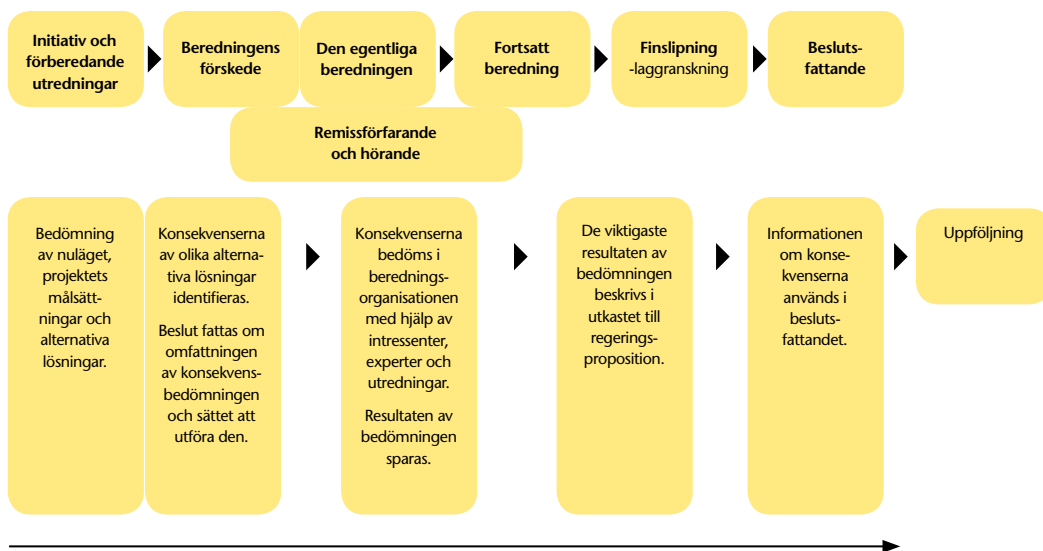
Konsekvensbedömning i den nationella lagberedningen

Anvisningarna om konsekvensbedömningen av lagförslag ska i tillämpliga delar också gälla beredningen av författningar av lägre hierarki, dvs. förordningar och andra rättsnormer som avses i 80 § i grundlagen.

Konsekvensbedömningen ska vara en integrerad del av beredningsprocessen. Uppmärksamhet vid saken ska fästas redan från början. Redan när en projektorganisation tillsätts och i den allra första början av beredningen ska alla konsekvenser av betydelse och deras art *identifieras*. När beredningen framskrider ska bedömningen av konsekvenserna av alternativa lösningar fördjupas. Till konsekvensbedömningen hör dessutom att *följa* konsekvenserna av reformer som har genomförts.

Konsekvensbedömningens plats i de olika skedena av lagberedningen beskrivs i följande schema. I praktiken finns det dock skillnader i hur projekten påbörjas och framskrider. Konsekvensbedömningen framskrider inte heller alltid rätlinjigt, utan ibland kan det bli nödvändigt att gå tillbaka och att justera tidigare bedömningar.

Schema: Konsekvensbedömningen i olika skeden av lagberedningen

Beredningen påbörjas: konsekvenserna av olika alternativa lösningar identifieras

I de förberedande utredningarna och i beredningens förskede ska behovet att påbörja lagberedning bedömas utifrån nuläget och målsättningarna varefter sättet att organisera beredningen väljs och ett uppdrag formuleras för projektet. I det här skedet ska man också bedöma om ny lagstiftning behövs för att målen ska nås eller om det finns andra lika eller mer effektiva alternativa metoder. När projektorganisationen tillsätts bör man om det är möjligt redan som en del av uppdraget planera hur konsekvensbedömningen ska utföras och hur omfattande den ska vara.

I beredningens förskede identifieras konsekvenserna av projektet och hur konsekvenserna av alternativa lösningar skiljer sig från varandra. Som hjälp vid identifieringen kan man använda bifogade *checklista*. De konsekvenser som inte bedöms vara väsentliga behöver sedan inte närmare undersökas. När konsekvenserna identifieras ska man också överväga vilket behovet är att göra ytterligare utredningar och att få hjälp med bedömningen.

De iakttagelser om projektets viktigaste konsekvenser och behovet att bedöma dem som gjorts i beredningens förskede kan antecknas t.ex. i en promemoria eller i en preliminär rapport. Då kan också slutsatsen att förslaget inte förefaller att ha vissa konsekvenser vara viktig information som stödjer beslutsfattandet.

***Den egentliga beredningen, remisskedet och den fortsatta beredningen:
konsekvenserna bedöms, remissyttrandena utnyttjas och resultaten antecknas***

De projektansvariga, t.ex. en arbetsgrupps ordförande, ska se till att en egentlig konsekvensbedömning utförs utifrån den preliminära bedömning som har gjorts i det förberedande skedet. Vid behov ska den som svarar för beredningen också diskutera med uppdragsgivaren eller annars med den sektoransvariga i ministeriet om hur omfattande konsekvensbedömningen ska vara, hur den ska utföras och vad den får kosta. Ministeriets ledning ska också informeras om resultaten av konsekvensbedömningen.

I bedömningen av konsekvenserna ska man utnyttja möjligheten att höra andra ministerier, myndigheter, experter och intressegrupper. Ministerierna ska för sin del också när de ger utlåtanden ta ställning till om konsekvenserna är tillräckligt utredda. Hörandet ska inte begränsas enbart till det traditionella remisskede som hör till beredningen av regeringspropositioner, utan hörande och intressegruppernas expertis ska utnyttjas under hela beredningens gång. Efter remissomgången kan bedömningen sedan under den fortsatta beredningen preciseras utifrån utlåtandena.

Resultaten av den konsekvensbedömning som gjorts under den egentliga beredningen ska beskrivas t.ex. i arbetsgruppens rapport eller i utkastet till regeringens proposition. En rapport om den bedömning som har gjorts och om resultaten av bedömningen behövs för att denna information ska kunna användas i de olika skedena av beredningen, i informationen och i beslutsfattandet.

När konsekvenserna beskrivs i *regeringspropositioner* ska propositionsanvisningarna följas (HELO – Hallituksen esityksen laatimisohteet. Justitieministeriets publikation 2004:4). I propositionernas motiveringstext ska man beskriva

- de viktigaste resultaten av konsekvensbedömningen
- hur bedömningen har utförts

- vilka informationskällor som har använts
- hur experter eller intressegrupper har hörts om konsekvenserna
- vilka antaganden bedömningen bygger på.

Som stöd kan man använda olika slags tabeller eller grafiska framställningar. Om en mer omfattande, eventuellt en separat konsekvensutredning har gjorts under beredningen, ska man bara ta in en sammanfattning i regeringens proposition och sedan hänvisa till den separata utredningen.

Finslipning: laggranskning

Enligt 30 § i reglementet för statsrådet ska förslag till lagar och förordningar sändas till justitieministeriet för granskning, om inte något annat oundvikligen följer av att ärendet är brådskande. Förslag till förordningar behöver dock inte sändas för granskning, om ärendet är av ringa allmän betydelse.

I granskningen ska enligt 43 § i justitieministeriets arbetsordning uppmärksamhet fästas bl.a. vid att gällande rätt och anvisningarna om utarbetande av lagförslag har beaktats i förslaget på ett behörigt sätt.

Granskningsbyrån försöker utifrån detta också kontrollera att anvisningarna om konsekvensbedömning följs i regeringens propositioner. Om det konstateras att bedömningen är bristfällig, kan detta påtalas för handläggaren eller det ministerium som bereder saken.

Beslutsfattandet: informationen om konsekvenserna utnyttjas

Enligt handboken för statsrådets föredragande (Valtioneuvoston esittelijän opas, 2004) ska *föredragningslistan* innehålla upplysningar om konsekvenserna av det förslag som föredras. På föredragningslistans framsida beskrivs för beslutsfattarna i koncentrerad form de upplysningar som är väsentliga i föredragningen. Som bilaga till föredragningslistan finns alltid själva förslaget, t.ex. regeringens proposition eller en förordning av statsrådet, samt vid behov en föredragningspromemoria. I promemorian beskrivs i koncentrerad form förslagets konsekvenser. Har en separat publikation eller utredning om resultaten av konsekvensbedömningen gjorts, ska detta nämnas i föredragningspromemorian. Separata utredningar bifogas inte föredragningshandlingarna. Detta gäller inte bara lagförslag utan också förslag till förordningar och andra beslut.

Till stöd för beslutsfattandet i statsrådet och i riksdagen kan mer detaljerad information om konsekvenserna av regeringens proposition behövas än vad som är möjligt att beskriva i själva propositionen. Därför ska handläggaren spara den information och de konsekvensutredningar som har gjorts under

beredningen på ett sådant sätt att de vid behov kan användas som stöd i beslutsfattandet. Mer utförliga konsekvensutredningar och publikationer kan delges ministrarna t.ex. i regeringsförhandlingar eller i regeringens s.k. aftonskola.

Handläggaren och det beredande ministeriet ska följa behandlingen av regeringens proposition i riksdagen. Bakgrundsmaterial som gäller konsekvensbedömningen ska vid behov tillställas det utskott som behandlar propositionen. Om utskottet föreslår betydelsefulla ändringar i regeringens förslag, ska ministeriet fästa utskottets uppmärksamhet vid behovet att bedöma konsekvenserna också av dessa ändringar.

Uppföljning: bedömning av hur målen har nåtts och vilka behov av ändringar det finns

Till verkställigheten av lagar och andra författningar hör att följa upp vilka konsekvenserna blir, dvs. att bedöma om de förmodade konsekvenserna förverkligas och om det har uppkommit sådana konsekvenser som man inte kunde förutse innan besluten fattades. Det är skäl att redan i beredningsskedet fundera på hur uppföljningen av konsekvenserna ska gå till.

Syftet med uppföljningen är att få information om hur målsättningarna med lagstiftningen har nåtts och vilka ändringsbehov som eventuellt finns. Det kan också hända att riksdagen i sitt svar på regeringens proposition förutsätter att regeringen följer upp konsekvenserna av den nya lagen och i en berättelse till riksdagen redogör för konsekvenserna av lagen.

Konsekvensbedömning i beredningen av EU-rättsakter och andra internationella förpliktelser

Kommissionen utarbetar en konsekvensbedömning över alla projekt på sitt lagstiftnings- och arbetsprogram. I bedömningen används kommissionens anvisningar [Impact Assessment Guidelines, SEC(2005)791], som täcker bedömningen av de ekonomiska, samhällliga och miljömässiga konsekvenserna av förslagen till rättsakter. Kommissionen, rådet och parlamentet har genom en interinstitutionell överenskommelse förbundit sig att göra konsekvensbedömningar.

I den konsekvensbedömning på EU-nivå som gäller lagstiftning för hela unionen är det inte klart att det är möjligt att beakta särskilda förhållanden och behov i enskilda medlemsstater. Statsrådet och ministerierna bör försöka följa och förutse beredningen av rättsakter som är viktiga för Finland och bedöma de nationella konsekvenserna av dem. När konsekvenserna identifieras kan man utnyttja bl.a. kommissionens planeringsdokument och årliga arbetsprogram. Förutseende kan i praktiken innebära att behandlingen inom respektive sektion för beredning av EU-ärenden inleds redan innan kommissionens slutliga förslag föreligger.

När kommissionen har lagt fram sitt förslag, ska det ansvariga ministeriet utarbeta en *promemoria* i enlighet med EU-ministerutskottets anvisningar. I den ska ingå en redogörelse för innehållet i förslaget till rättsakt och för juridiska, ekonomiska och politiska synpunkter. I promemorian ska också ges en beskrivning av de viktigaste konsekvenserna för Finland när det gäller lagstiftning, ekonomi och andra verkningar. I den nationella konsekvensbedömningen ska man i tillämpliga delar utnyttja kommissionens bedömningar.

Behandlingen av de s.k. *U-ärenden* som avses i 96 § i grundlagen, dvs. ärenden i vilka beslut fattas i EU men som enligt grundlagen skulle höra till riksdagens behörighet om inte Finland var medlem i EU, inleds i riksdagen genom en skrivelse från regeringen. I skrivelsen ska regeringen kärnfullt beskriva förslagets innehåll, dess konsekvenser för lagstiftning och ekonomi samt andra verkningar för Finland. I skrivelsen ska också redogöras för de konsekvensbedömningar som gjorts på EU-nivå.

Principiellt viktiga, omfattande och politiskt omstridda planer på rättsakter ska i enlighet med 97 § i grundlagen delges riksdagen som ett s.k. *E-ärende* redan innan själva förslaget har lags fram på EU-nivå. I skrivelsen ska ges en beskrivning av kommissionens konsekvensbedömningar och i mån av möjlighet även av preliminära konsekvensbedömningar som gjorts i Finland.

När internationella förpliktelser godkänns och sätts i kraft ska anvisningarna om konsekvensbedömning av lagförslag följas i tillämpliga delar. I konsekvensbedömningen kan då beroende på förslagets innehåll också behandlas förslagets internationella konsekvenser ur Finlands synvinkel.

Informationskällor och metoder i konsekvensbedömningen

Som informationskällor i bedömningen av konsekvenser kan man använda färdigt material, så som statistik, undersökningar, utredningar och uppföljningar. Man bör också dra nytta av möjligheten att höra målgrupper, intressegrupper och experter. När utlåtanden begärs kan man t.ex. fästa särskild uppmärksamhet vid konsekvensbedömningen och be remissinstanserna om synpunkter på förslagets verkningar.

I bedömningen av konsekvenser kan man också dra nytta av erfarenheter från tidigare motsvarande projekt och av undersökningar om konsekvenserna av tidigare reformer. Likaså är det nyttigt att studera konsekvensbedömningar och uppföljningar i andra länder av motsvarande reformer. I projekt som utgår från EU kan man i den nationella konsekvensbedömningen använda sig av kommissionens, rådets, parlamentets och andra medlemsstaters konsekvensbedömningar.

När man väljer metod bör man överväga vilken som är den mest kostnadseffektiva som kan ge den information som behövs i konsekvensbedömningen. Det finns olika slags kvantitativa och kvalitativa metoder. Om konsekvenserna inte kan bedömas kvantitativt och exakt, ska man åtminstone försöka bedöma i vilken riktning konsekvenserna går och vilken deras storleksklass är samt om det finns olika slags kedjeeffekter.

I synnerhet i projekt där konsekvenserna är betydande och mångfacetterade och det inte finns tillförlitlig information om konsekvenserna, kan man överväga om det är skäl att beställa en utredning av utomstående experter. När experttjänster beställs måste man beakta lagstiftningen om offentlig upphandling och anvisningarna om statens upphandlingar.

Närmare upplysningar om informationskällor och metoder finns nedan i kapitlen 2–5 angående olika slags konsekvenser samt på justitieministeriets webbplats om bättre lagstiftning. När det gäller att hitta information och utnyttja metoder inom de olika verkningsområdena är det också möjligt att be om hjälp av det ministerium som svarar för de områden som är aktuella.

2 Bedömning av ekonomiska konsekvenser

Med ekonomiska konsekvenser avses verkningar för

- hushållen
- företagen
- den offentliga ekonomin
- samhällsekonomin.

De ekonomiska verkningarnas natur och delområden

Avsikten med bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna är att förvissa sig om att lagstiftningen på bästa möjliga sätt stöder ekonomisk tillväxt, förbättrad sysselsättning, företagens verksamhet och konkurrenskraft samt medborgarnas välfärd.

De ekonomiska konsekvenserna kan delas in i å ena sidan direkt nytta och direkta kostnader och å andra sidan i indirekta konsekvenser. Inbesparingar eller ökade utgifter för statens eller kommunernas ekonomi samt ändringar av beskattningen för företag är typiska exempel på direkta konsekvenser.

Vid sidan av de direkta konsekvenserna måste man undersöka olika slags indirekta följder för olika målgruppers verksamhet och beteende samt kumulativa effekter på lång sikt. Konsekvenser för beteendet kan exempelvis vara sporrande effekter på arbetsmarknaden eller så kan de hänga samman med anpassning till den nya situation som lagstiftningen ger upphov till. Den sistnämnda situationen kan uppkomma t.ex. så att lagstiftningen påverkar prisnivån och därmed orsakar ett behov att anpassa konsumtion, investeringar eller produktionsteknologi till den nya situationen.

När de ekonomiska konsekvenserna bedöms måste man först undersöka om lagförslaget primärt gäller människor och hushåll, företag, kommunerna, staten eller andra målgrupper. När målgrupperna är klarlagda bedöms konsekvenserna för dem och först därefter gör man en vidare undersökning av konsekvenserna för den offentliga ekonomin och samhällsekonomin. Ofta är det ändå så att ett lagförslag inte har tydliga eller betydelsefulla konsekvenser för hela samhällsekonomin, dvs. makroekonomiska konsekvenser, och då kan konsekvensbedömningen fokuseras på de olika effekterna för respektive målgrupp.

Konsekvenser för hushållen

Har förslaget konsekvenser för olika befolkningsgruppers och hushålls ekonomiska ställning?

De ekonomiska konsekvenserna för hushållen består typiskt av direkta konsekvenser för olika befolkningsgrupper och olika slags hushåll. Konsekvenserna för *konsumtion, prisnivå, inkomster och investeringar* ska då utredas närmare.

Vid bedömningen ska man fästa uppmärksamhet vid människors olika ekonomiska ställning i samhället samt vid att de grundläggande rättigheterna förverkligas. De ekonomiska konsekvenserna för hushållen kan vara betydelsefulla även i det fall att de bara omfattar en mycket begränsad kategori individer, om det är fråga om att säkerställa någon principiellt särskilt viktig rättighet t.ex. grundläggande försörjning.

Typiska exempel på direkta konsekvenser är de effekter för hushållens inkomster och utgifter som följer av lagstiftningen om sociala förmåner, nivån på offentliga tjänster och avgifter för kunder och klienter. Också skattelagstiftningen har ofta direkta konsekvenser för hushållen. Den här typens ekonomiska konsekvenser kan också bedömas som inkomstöverföringar mellan olika befolkningsgrupper.

Har förslaget konsekvenser för hushållens beteende

Vid sidan av de ovan beskrivna direkta konsekvenserna kan ett lagförslag ha sådana konsekvenser för hushållens beteende som sedan har betydelsefulla indirekta ekonomiska effekter. Den här typens ekonomiska konsekvenser kan ta sig uttryck t.ex. i ökad konsumtionsefterfrågan, förändringar i efterfrågan på eller utbudet av arbetskraft eller i form av att prisnivån stiger. Exempelvis förändringar av social trygghet och beskattning kan direkt påverka verksamheten på arbetsmarknaden. Genom lagändringar kan man också medvetet sträva efter sådana förändringar av konsumtionsbeteendet som har betydelsefulla ekonomiska konsekvenser.

T.ex. genom beskattningen av livsmedel, tobak eller alkohol kan man påverka hushållens konsumtionsbeteende så, att detta har uppenbara konsekvenser för människors hälsa eller sociala välfärd samt därmed för behovet av socialvård och hälsovård och således för hela den offentliga ekonomin.

Konsekvenser för företagen

När konsekvenserna och deras betydelse för företag bedöms måste man först bilda sig en uppfattning om *vilka slags och vilka kategorier* av företag konsekvenserna gäller och hur stor denna grupp är. Det totala antalet företag måste då uppskattas liksom även vilka konsekvenserna blir för företag med olika stor omsättning och personal samt för företag inom olika branscher och på olika geografiska områden. Konsekvenserna kan också vara olika för olika slags företag, för vissa negativa och för andra positiva.

Konsekvenserna för företagsverksamhet kan anses ha *stor betydelse*, om de sträcker sig till hela företagsfältet, största delen av företagen eller annars till en betydelsefull företagsgrupp. En grundlig bedömning av konsekvenserna måste då göras, liksom även när konsekvenserna gäller en mer begränsad grupp företag men har stor betydelse för dessa företags verksamhet och verksamhetsförutsättningar eller för marknadens funktionsduglighet eller för samhällsekonomin.

Konsekvenserna för företag kan bedömas inte bara som en helhet utan också på företagsnivå, sett ur målgruppens, *ett typiskt företags* synvinkel. Om exempelvis den lagändring som förbereds gäller i synnerhet små företag, är det nyttigt att i bedömningen studera konsekvenserna för ett typiskt sådant företag.

Man måste således inte bara definiera de företag och de marknader som lagstiftningen gäller utan också skapa sig en bild av hurdan den rådande verksamhetsomgivningen och marknaden för dessa företag är samt hur villkoren för företagsverksamheten ser ut (så som företagets kundkrets, varuleverantörer och underleverantörer, priserna på produktionsinsatser, den tekniska utvecklingen på marknaden, tillträde till marknaden, hur bra konkurrensen fungerar och hurdan den är). Det är nödvändigt att bilda sig en uppfattning om det rådande läget för att det ska vara möjligt att bedöma konsekvenserna av planerade förändringar. Att bilda sig en uppfattning om företagets verksamhetsmiljö är nödvändigt också därför att det för det mesta uppkommer inte bara direkta konsekvenser för företagen utan också olika slags indirekta konsekvenser och kedjeeffekter såväl för målgrupperna som för andra företag och marknader.

Har förslaget konsekvenser för företagens kostnader och avkastning?

Skatter och olika slags *avgifter* orsakar företagen direkta ekonomiska kostnader. Indirekt påverkas företagens kostnader av arbetsgivaravgifter, av bolags- och kapitalbeskattning, av miljöskatter (så som energi- och bränsleskatter) samt av konsumtionsskatter (mervärdesskatt och accis). Inkomstskatterna (skatt på förtjänst och kapital, kommunalskatt och statsskatt) påverkar indirekt, via totalkonsumtionen och arbetskraftskostnaderna. Inte bara förändringar i beskattningen utan också olika slags *företagsstöd* påverkar företagsverksamheten, företagens konkurrenskraft och marknadens funktionsduglighet.

Företagen orsakas *rörelsekostnader* av att anpassa sig till och följa lagstiftningen. Dessa kostnader kan vara av engångsnatur, så som nödvändiga investeringar i maskiner, anläggningar, produktionsmetoder, byggnader, datasystem och personalutbildning, eller återkommande, så som personal-, produktions- och finansieringskostnader. Å andra sidan är det möjligt att genom lagstiftning påverka att företagens handlings- och valfrihet ökar.

Lagstadgad skyldighet att lämna olika slags information orsakar företagen *administrativa kostnader*. Med administrativa kostnader avses bl.a. kostnader för olika slags anmälnings-, tillstånds-, rapporterings- och registreringsförfaranden. I praktiken innebär de administrativa kostnaderna kostnader för företagets ekonomiförvaltning eller att företagaren måste använda arbetstid eller köpa ekonomiförvaltningstjänster. De administrativa kostnaderna kan mätas t.ex. med en så kallad standardkostnadsmodell. Denna metod bygger på att man beräknar den tid som i företaget används för skyldigheten att lämna upplysningar samt kostnaderna för detta samt för tjänster som upphandlas. De administrativa kostnaderna drabbar vanligen proportionellt sett mest små företag och företag som håller på att påbörja sin verksamhet.

Har förslaget konsekvenser för konkurrensen mellan företag och för marknadens funktionsduglighet?

I konsekvensbedömningen ska man identifiera om förslaget *förhindrar, begränsar eller snedvrider* konkurrensen mellan företagen. Det är möjligt att genom lagstiftning påverka tillträdet till marknaden för nya företag och marknadens utvecklingsgrad samt företagens verksamhet på marknaden och att skapa mer jämlik konkurrens. En fungerande konkurrens gynnar konsumenten, eftersom den håller prisen nere och uppmuntrar företagen att utveckla nya produkter och tjänster. En fungerande konkurrens är en viktig förutsättning för ekonomisk effektivitet och produktivitet. Om man i lagberedningen konstaterar att ett förslag kommer att förhindra eller snedvrider konkurrensen, måste man undersöka om det för att nå målsättningarna för lagstiftningen finns andra alternativ som inte begränsar konkurrensen lika mycket.

Möjligheterna för nya företag att komma in på marknaden, antalet företag på marknaden och marknads utvecklingsnivå påverkas t.ex. av olika slags ensamrättigheter, kvoter, koncessionspraxis och krav på företagen. Genom lagstiftningen kan också vissa företag ges privilegier, vilket omotiverat kan snedvrída konkurrensen. Företagens verksamhet på marknaden kan i sin tur påverkas direkt genom bestämmelser om användning av konkurrensmetoder, så som produktkvalitet, prissättning, marknadsföring eller reklam, eller indirekt genom att minska incitament för företagen att konkurrera sinsemellan.

Har förslaget konsekvenser i synnerhet för små och medelstora företag, möjligheterna att starta nya företag eller för företagens möjligheter att växa?

Största delen av alla företag är små eller medelstora (t.ex. år 2005 var de 99,8 % av alla företag). Proportionellt känns lagstiftningens konsekvenser ofta kraftigast för *småföretag*. Deras verksamhet påverkas vanligen mest av lagstiftning som gäller beskattning, arbetsavtal, arbetsgivarprestationer, företagsformer samt olika slags register, statistik och andra administrativa förpliktelser samt av kostnaderna för dem.

Som en del av konsekvensbedömningen måste man undersöka om den planerade lagstiftningen uppmuntrar företagsamhet eller om den medför hinder för företagsamheten, dvs. om den gör det lättare eller svårare att starta nya företag. Genom lagstiftning kan också företagens tillväxtmöjligheter påverkas. Det finns skäl att bedöma konsekvenserna för så kallat tillväxtföretagande och för *tillväxtföretagens* verksamhetsförutsättningar, eftersom tillväxtföretagens roll när det gäller att skapa nya arbetsplatser och främja produktiviteten är betydande.

Har förslaget konsekvenser för företagens investeringar eller för forskning och utvecklingsarbete och innovationer?

Lagstiftningen kan för sin del påverka företagens investeringar och *förutsättningarna för dem*. Som en del av bedömningen av konsekvenserna för företagen måste man bedöma om företagen till följd av den planerade lagstiftningen kommer att öka sina investeringar eller om det är mer sannolikt att de minskar. Lagstiftningen kan också få betydelse för hur investeringarna fokuseras och när de görs. Betydelsen av investeringar i forskning och utveckling är inom många branscher mycket stor. Genom investeringar uppstår *innovationer*, dvs. nya produktionsmetoder, produkter och tjänster. Innovativ verksamhet är en viktig delfaktor för företagens produktivitet och konkurrenskraft. Det är också möjligt att genom lagstiftning uppmuntra företagen att investera t.ex. i att utveckla miljövänliga produktionsmetoder och produkter. Innovativ verksamhet påverkas t.ex. av företagens finansieringsmöjligheter samt av lagstiftningen om industriellt rättsskydd och upphovsrätt.

Man måste också komma ihåg att det är viktigt att lagstiftningen är *förutsebar*, så att företagen kan planera sina investeringar och sin verksamhet på lång sikt.

Har förslaget konsekvenser för företagens internationella konkurrenskraft?

Lagstiftningen kan stärka eller försvaga *finska företags konkurrensställning* i förhållande till andra företag på den internationella marknaden. I princip påverkar alla de tidigare nämnda olika slags konsekvenserna för sin del företagens produktivitet och internationella konkurrenskraft. När det gäller att främja konkurrenskraften är det viktigt att identifiera om förslaget har sådana verkningar att finska företag måste anpassa sig till nya skyldigheter som deras konkurrenter inte har. Till bedömningen av konkurrenskraften hör också frågan om hur lockande Finland och den finska lagstiftningen är som omgivning för företagsverksamhet.

Konsekvenser för den offentliga ekonomin

När man bedömer ett lagförslags konsekvenser för den offentliga ekonomin kan man använda sig av indelningen statsförvaltning, kommunalförvaltning, annan offentlig förvaltning samt separata socialskyddsfonder.

Har förslaget konsekvenser för offentliga institutioners finansiering och resursfördelning?

Statsförvaltningen kan när det är fråga om ekonomisk styrning delas in i budgetekonomi, statens affärsverk och fondeekonomi som står utanför statsbudgeten. När konsekvenserna för statsekonomin uppskattas måste man närmare analysera vilka reserveringar för finansieringen som har gjorts i ramarna och budgeten för statsekonomin samt i den utomstående fondförvaltningen. Ett lagförslag får inte med beaktande av dess sannolika ekonomiska konsekvenser stå i strid med statsbudgeten eller andra bestämmelser som är bindande för den offentliga ekonomiförvaltningen.

Enligt 31 § i reglementet för statsrådet ska utlåtande av finansministeriet inhämtas när ett ärende som bereds i något annat ministerium har avsevärd samhällsekonomisk eller statsfinansiell betydelse. Utlåtande av finansministeriet ska också inhämtas när det är nödvändigt att utanför budgetbehandlingen till finansutskottet föra ett ärende som gäller upptagande av anslag i budgetpropositionen eller ändring av användningsgrunderna för ett anslag som redan finns i budgeten.

Ett lagförslags förväntade ekonomiska konsekvenser och deras storlek kan också ha betydelse för föredragningsförfarandet i statsrådet. Ekonomiskt eller principiellt viktiga ärenden ska behandlas i regeringens finansutskott på det sätt som särskilt föreskrivs om detta. I statsrådets föreskrifter om handläggningen av ärenden i finansutskottet (Finansministeriet 3.1.2002 N:o TM 0201) finns närmare bestämmelser bl.a. om de belopp och andra grunder enligt vilka ärendets ekonomiska eller principiella vikt ska bedömas.

När man bedömer konsekvenserna *för den kommunala ekonomin*, dvs. för kommunernas och samkommunernas eller deras affärsverks inkomster och utgifter, måste man särskilt beakta principerna om den kommunala självstyrelsen samt de särskilda förfaranden som ska iakttas i beslutsfattande som påverkar den kommunala ekonomin. I fråga om den kommunala självstyrelsen har lagstiftaren en skyldighet att se till att kommunerna också i realiteten har möjligheter att dra försorg om sina lagstadgade uppgifter. Den grundläggande frågan i bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna är: Vilka är följderna av förslaget för kommunernas inkomster och utgifter samt vilka faktiska ekonomiska möjligheter har olika kommuner att svara för de förpliktelser som föreslås. Då finns det ofta orsak att göra en djupare analys av de förpliktelser som i lagstiftningen ställs på kommunerna och av de ekonomiska konsekvenserna genom att dra nytta av de metoder som vanligtvis används inom strategisk redovisning och ekonomi. Konsekvenserna för den kommunala ekonomin kan vara avsevärda också t.ex. när de drabbar en kommun i svår ekonomisk ställning så att kommunen får det svårt att sköta sina lagstadgade uppgifter.

Ett lagförslag kan ha direkta konsekvenser för olika institutioners finansiering, men även för penningströmmarna mellan olika institutioner. Ett typiskt exempel är ekonomi- och finansieringsrelationerna mellan staten och kommunsektorn. Det finns också särskilda metoder och styrmedel som gäller handläggningen och bedömningen av dem. Förslag som har avsevärda konsekvenser för den kommunala ekonomin ska förberedas i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning (Kunnallistolouden ja –hallinnon neuvottelukunta, KUTHANEK). I den allmänna motiveringen i statens budgetproposition ingår också ett särskilt avsnitt om budgeteringen för basservice. De allmänna kalkyler som av hävd iakttas i dessa förfaranden ska beaktas också när de ekonomiska konsekvenserna av lagförslag bedöms. Finansieringen av de välfärdstjänster som ankommer på den offentliga sektorn genomförs i huvudsak så att kostnaderna täcks dels med kommunernas egna skatteintäkter och kundavgifter, dels med statsandelar och statsbidrag till kommunerna. Lagförslag som gäller t.ex. servicesystemet kan då ha flera olika slags ekonomiska konsekvenser. För att förbättra servicen kan man på olika sätt öka finansieringen med statliga och kommunala medel, men ett lagförslag kan också ha betydelse enbart för hur finansieringsansvaret fördelas mellan stat och kommun. Det är viktigt att också bedöma konsekvenserna för finansieringsförhållanden.

Med annan offentlig förvaltning avses t.ex. landskapet Ålands förvaltning, evangelisk-lutherska kyrkan och ortodoxa kyrkosamfundet samt s.k. offentligrättsliga institutioner så som Folkpensionsanstalten. Med *socialskyddsfonder* avses privata arbetspensionsanstalter samt andra socialskyddsfonder, så som arbetslöshetsfonder.

Vid sidan av de ovan nämnda olika aktörerna och förvaltningsgrenarna inom den offentliga ekonomin måste man vid behov bedöma lagförslagets konsekvenser också för allmännyttiga sammanslutningar och aktörer inom den tredje sektorn. Allmännyttiga sammanslutningar kan vid sidan av olika slags intressebevakning också tillhandahålla tjänster som under vissa förutsättningar kan få stöd med allmänna medel. Då kan man i lagförslaget närmare bedöma t.ex. de ekonomiska konsekvenserna för olika aktörer som tillhandahåller tjänsterna så att man försöker nå ett resultat som totalekonomiskt är så kostnadseffektivt som möjligt.

Offentligt stöd till egentlig serviceproduktion av allmännyttiga sammanslutningar är möjligt endast om detta inte medför annat än små snedvridningar av konkurrensen och marknaden. Den här synpunkten måste vid behov bedömas utifrån de principer som ovan nämndes i samband med frågor som gäller konkurrens mellan företagen samt marknadens funktionsduglighet.

Har förslaget konsekvenser för olika delfaktorer inom den offentliga ekonomin?

De ekonomiska konsekvenser av lagförslag som riktar sig mot olika institutioner inom den offentliga sektorn kan ofta bedömas också så att man uppskattar finansieringens längd och hur finansieringssystemet fungerar. Vid en sådan bedömning kan man närmare specificera konsekvenserna t.ex. för inkomster och utgifter för den offentliga ekonomin, för hur omfattande olika tjänster och former av social trygghet är samt för sysselsättningen inom den offentliga sektorn. I ett studium på längre sikt måste man också beakta effekterna på hushållens och företagets beteende. Förändringar i beteendet kan få följdverkningar t.ex. för efterfrågan på offentliga tjänster.

Också eventuella konsekvenser för produktiviteten och hur produktiviteten kan främjas måste beaktas. Ett minimikrav är att man när produktiviteten bedöms beaktar statsrådets principbeslut och separata målsättningar för olika förvaltningsområden.

De ekonomiska konsekvenserna av lagstiftningen kan synas på olika sätt på kort, medellång och lång sikt. Olika slags förändringar i den ekonomiska miljön, så som i befolkningens åldersstruktur, den tekniska utvecklingen och den ekonomiska tillväxttakten kan på lång sikt påverka kostnaderna och nyttan av lagstiftningen. När konsekvenserna bedöms måste man därför undersöka hur de olika konsekvenserna sannolikt utvecklas med tiden.

Konsekvenserna för samhällsekonomin och en totalekonomisk utredning av konsekvenserna

Har förslaget konsekvenser för den allmänna ekonomiska utvecklingen och i synnerhet för samhällsekonomin?

Efter att lagförslagets ekonomiska konsekvenser för målgrupperna har bedömts ska man vid behov bedöma de ekonomiska konsekvenserna för hela samhällsekonomin ur ett makroekonomiskt perspektiv. Sådana konsekvenser är bl.a. följderna för sysselsättning, investeringar och konsumtion, produktion, import och export samt prisnivån.

I ett makroekonomiskt perspektiv kan man bedöma t.ex. sådana förändringsfaktorer på mycket lång sikt som har synnerligen omfattande effekter på olika förvaltningsområden. Detta perspektiv har betydelse för de allmänna samhällspolitiska målsättningarna samt för stabilitet och hållbarhet i den offentliga ekonomin.

Som exempel kan nämnas att förändringar i befolkningens åldersstruktur kan leda till att antalet sysselsatta personer minskar i förhållande till dem som står utanför arbetslivet. Detta, liksom problem att finna arbetskraft, kan i sin tur göra att ekonomin utvecklas långsammare. Det är då viktigt att också genom lagstiftning främja att människor stannar längre kvar i arbetslivet. Detta slags konsekvenser är ofta direkt uttalade målsättningar t.ex. i lagförslag som gäller pensionssystemet eller stöd för sysselsättningen. Det är dock viktigt att dessa samhällsekonomiskt betydelsefulla konsekvenser identifieras och bedöms också i andra slags lagförslag, t.ex. när det gäller att utveckla sociala förmåner eller vuxenutbildning.

De olika slagen av ekonomiska konsekvenser ska också bedömas som en helhet så att det går att uppskatta hur motiverat förslaget är. I en dylik *totalekonomisk analys* kan man, t.ex. när det gäller en viss målgrupp, så som hushåll eller företag, bedöma lagförslagets positiva ekonomiska verkningar i relation till nya ekonomiska belastningar för den kommunala ekonomin eller för andra offentliga institutioner. Också konsekvenserna för olika resultatansvariga statliga enheter kan vid behov bedömas separat och därefter med beaktande av helheten. Så kan t.ex. en planerad inbesparing för en statlig enhet eller sektor orsaka andra enheter eller sektorer sådana kostnader som inte i ett helhetsperspektiv innebär besparingar för staten. Slutsatsen av en sådan bedömning kan bli att den planerade förändringen inte är förnuftig med hänsyn till helheten.

Ofta är det motiverat att också bedöma betydelsen och fördelningen av olika slags ekonomiska incitament och risker. Hur stora de ekonomiska riskerna är och vem de drabbar kan vara svårt att bedöma exakt, men riskernas storleksklass måste uppskattas och den osäkerhet som gäller förslagets ekonomiska konsekvenser måste åtminstone dokumenteras tillräckligt under lagberedningen.

Metoder och informationskällor i bedömningen av ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna ska när det är möjligt uppskattas i *euro*. T.ex. konsekvenserna av förändringar i skatter och avgifter eller administrativa kostnader för företag kan vanligen uppskattas kvantitativt. Om detta inte är möjligt, ska storleksklassen och sannolika variationer bedömas. Också olika slags nyckeltal (så som antalet prestationer och kunder) kan användas i konsekvensbedömningen.

Om det inte är möjligt att under lagberedningen bedöma de ekonomiska konsekvenserna kvantitativt, ska man *kvalitativt* uppskatta hur konsekvenserna uppkommer, vilka faktorer som påverkar dem, vilka kedjeeffekterna är samt vilken tendensen och storleksordningen är. Detta gäller i synnerhet olika slags indirekta konsekvenser och s.k. dynamiska ekonomiska konsekvenser, som förändringar i lagstiftningen oftast har vid sidan av de direkta konsekvenserna. Exempel på dem är de effekter förändrad beskattning har på beteendet, så att de antingen minskar eller utökar skatteunderlaget och därigenom skatteuttaget. Till denna kategori hör också lagstiftningens konsekvenser för företagande, uppkomsten av nya företag, företagens investeringsmöjligheter, företagets konkurrenskraft och för hur marknaden fungerar.

En kvantitativ uppskattning av de ekonomiska konsekvenserna förutsätter *tillräckligt statistiskt underlag*. Vid bedömningen studerar man ofta vissa institutioner eller målgrupper som helhet eller utifrån genomsnittliga uppskattningar. Om statistik inte finns att tillgå, ska man åtminstone försöka bedöma hur de ekonomiska konsekvenserna tenderar att bli, t.ex. genom att använda olika slags *gallupresultat eller expertbedömningar*.

När de ekonomiska konsekvenserna bedöms ska man vid sidan av information som bygger på genomsnittstal också använda sig av ytterlighetsfall. När det gäller t.ex. förhållandet mellan staten och kommunerna måste man beakta den finansieringsprincip som följer av kommunernas självstyrelse, enligt vilken staten för sin del ska se till att kommunerna har de resurser som behövs, om de påförs nya uppgifter. Det betyder att finansieringsmöjligheterna för de ekonomiskt allra svagaste kommunerna vid behov måste utredas separat i lagförslaget. Motsvarande synpunkter måste beaktas också i bedömningen av konsekvenserna för andra organisationer och för enskilda individer (t.ex. frågor som gäller de grundläggande rättigheterna).

När de ekonomiska konsekvenserna bedöms är det skäl att anlita den *expertis som finns inom det egna förvaltningsområdet och dess myndigheter och organisationer*. T.ex. statskontoret producerar information om statens rörelse- och budgetbokföring och Statistikcentralen om bokföringen av samhällsekonomin.

I bedömningen av konsekvenserna för företagen kan man som informationskällor använda sig t.ex. av de basuppgifter om företagsverksamheten som finns i Statistikcentralens företagsregister, skatteförvaltningens statistik samt ANM-branschtjänsten Toimiala Online som produceras av arbets- och näringsministeriet samt finansministeriet. Den information som finns hos näringslivets organisationer och företag ska också utnyttjas vid bedömningen av konsekvenserna för företagen. Som en del av bedömningen kan man använda företagspaneler, dvs. direkta elektroniska företagsenkäter och intervjuer. Man måste också använda sig av konkurrensmyndigheternas information, om det är tänkbart att lagförslaget har konsekvenser för konkurrensen mellan företagen och för marknadens sätt att fungera.

Bedömningen av ekonomiska konsekvenser kräver ofta också sådan kunskap om *ekonomiska analysmetoder* (t.ex. numeriska balansmodeller, ekonometriska modeller, kostnads-/nyttoanalys) och om redovisning eller annan specialkunskap, att det är nödvändigt att anlita utomstående expertis. Statens ekonomiska forskningscentral (VATT) expertis kan anlitas i omfattande konsekvensbedömningar. Ekonomiska forskningsinstitut och exempelvis experter på företagsekonomi bör också annars anlitas i beredningen och konsekvensbedömningen.

3 Bedömning av konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Med konsekvenser för myndigheternas verksamhet och arbetsmetoder avses konsekvenser för

- de inbördes förhållandena mellan myndigheterna
- myndigheternas uppgifter och arbetsmetoder
- personalen och organisationen
- administrativa förfaranden och kostnader.

Konsekvenserna för myndigheterna ska bedömas i synnerhet när det direkta målområdet för ett lagförslag är någon myndighet eller annan organisation inom den offentliga sektorn eller när avsikten är att reglera en myndighets uppgifter, verksamhet eller arbetssätt. När man bedömer konsekvenserna för t.ex. statsförvaltningen, ska man utreda hur lagförslaget påverkar bl.a. resurserna för myndighetsverksamheten och hur de fördelas samt samarbetet mellan myndigheterna.

Konsekvenser för de inbördes förhållandena mellan myndigheterna

När konsekvenserna för myndigheterna bedöms ska man utreda hur förslaget påverkar uppgifts- och kompetensfördelningen mellan myndigheterna. Då ska man undersöka eventuella konsekvenser för *uppgiftsfördelningen mellan staten och kommunerna* samt för de inbördes kompetensförhållandena och samarbetet mellan statliga myndigheter. Dylika ändringar kan vara t.ex. att registrerings- och anmälningsskyldigheter överförs till en annan myndighet eller att samarbetet utökas.

Konsekvenser för uppgifter och arbetsmetoder

När konsekvenserna för myndigheterna bedöms ska man utreda om den föreslagna förändringen innebär ändringar för myndigheternas uppgifter eller arbetsmetoder. Om exempelvis rätten att söka ändring eller rättsmedlen i övrigt utvecklas, måste man bedöma hur effekterna av förändringarna påverkar myndigheternas *arbetsmängd* och möjlighet att fungera och sköta sina uppgifter inom ramen för sina resurser. Förändringar av den arbetsmängd som uppgifterna kräver kan bedömas t.ex. i form av årsverken. Man måste också bedöma de ändringar som gäller uppgifter och förfaringsätt medför att personalen måste utbildas eller att myndigheterna måste informera om förändringarna. I bedömningen måste man också utreda hur förändringen eventuellt påverkar myndighetens arbetsprocesser och hur väl de fungerar.

Till bedömningen hör även att undersöka om uppgifter överförs från myndigheterna på medborgarna eller den privata sektorn eller vice versa samt om förslaget påverkar medborgarnas kontakter med myndigheterna.

Konsekvenser för organisation och personal

Beträffande konsekvenserna för personalen och hela organisationen måste man utreda hur förslagen påverkar personalens storlek och ställning samt om förslaget har konsekvenser t.ex. för organisationens struktur och funktionsduglighet. Om förändringen medför att *personalen skärs ned*, måste man redogöra för hur den friställda personalens ställning ordnas. Om *nyanställningar* föreslås, måste man också bedöma för hur lång tid anställningarna ska gälla. Dessutom måste man utreda om förändringarna eventuellt medför *behov att anskaffa kontorsutrymmen, möbler eller apparater och liknande*.

Administrativa uppgifter och kostnader

Olika lagstadgade *skyldigheter att informera, ge utredningar och rapportera* kan orsaka myndigheterna olika slags administrativa uppgifter och kostnader. För att kunna mäta de administrativa bördorna måste man bedöma hurdana och hur arbetsdryga dessa administrativa uppgifter är och hur det är tänkt att de ska skötas. I synnerhet måste man bedöma hur de administrativa uppgifterna *påverkar myndigheternas förmåga att sköta sina egentliga uppgifter*.

4 Bedömning av miljökonsekvenser

I 2 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005) avses med miljökonsekvenser verkningarna för

- människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel
- marken, vattnet, luften, klimatet, växtligheten och organismer samt för naturens mångfald
- samhällsstrukturen, den byggda miljön, landskapet, stadsbilden och kulturarvet
- utnyttjande av naturresurserna
- växelverkan mellan de faktorer som nämns ovan.

Det uttryckliga syftet med ett lagförslag kan vara att åstadkomma positiva miljökonsekvenser. Å andra sidan kan ibland som biverkningar också uppkomma skadliga miljökonsekvenser, som man med hjälp av konsekvensbedömning borde försöka identifiera och förhindra eller minska.

För det mesta är lagstiftningens miljökonsekvenser *indirekta*. Lagstiftningen kan förändra de samhälleliga förhållandena på ett sätt som via olika slags följd effekter avspeglar sig på miljöns tillstånd. Sannolikheten av indirekta effekter kan bedömas genom att undersöka vilka verksamheter och målgrupper lagstiftningen påverkar och hur förhållandena för dem förändras. Miljökonsekvenserna har ofta *kopplingar till andra konsekvenser*, så som ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för företagen. Enligt principen om förorenarens ansvar försöker man baka in kostnaderna för miljöförstöring och förhindrande av miljöförstöring i produktions- och konsumtionskostnaderna, dvs. så att den som orsakar dem ska betala. Med lagstiftning om olika slags avgifter, stöd och skatter kan man påverka att principen förverkligas.

T.ex. bestämmelser om skatter, avgifter och stöd kan påverka tillverkningen av olika produkter och därmed utsläpp i luften och vattnet samt avfallsmängderna. Lagstiftning som påverkar energiproduktion och energikonsumtion har för det mesta sådan indirekta konsekvenser för utsläpp och luftkvalitet som kan ha betydelse t.ex. för hälsan och klimatförändringen.

T.ex. lagstiftning om prissättningen på trafik, beskattningen av olika transportmedel eller bränsle, offentligt transportstöd eller upphandling av tjänster kan påverka trafikmängden, förhållandena mellan olika transportsätt, utsläppen från trafiken samt trafikinfrastrukturen. Industriproduktionen, liksom även geografisk placering och koncentration av service, så som minuthandel, avspeglar sig ofta på transportbehoven. De i sin tur påverkar t.ex. samhällsstrukturen, naturvärden, utsläpp, luftkvaliteten och klimatförändringen samt människors levnadsförhållanden och trivsel.

Lagstiftningen kan ha konsekvenser för hur sannolika miljöriskerna är och hur man kan behärska dem. Exempel på sådan lagstiftning är bestämmelser om transport av farliga ämnen, sjötrafiken eller import och ibruktage av genetiskt modifierade organismer. Bestämmelser som syftar till beredskap för t.ex. översvämningar och stormskador har också betydelse när det gäller bedömningen av miljörisker.

Som exempel kan nämnas lagstiftningen om isklassificering och farledsavgifter för fartyg, vars syfte är att täcka kostnaderna för underhållet av farlederna och för isbrytarassistsans. Om dåligt utrustade fartyg beläggs med en hög farledsavgift, kommer antalet sådana fartyg att i mindre grad röra sig på finskt territorialvatten vintertid och därmed påverkas olycksriskerna och möjligheterna att avvärja olyckor.

Även lagstiftningen om förvaltningens strukturer och verksamhet kan påverka miljön, t.ex. så att ansvarsförhållandena förändras när det gäller planering och beslutsfattande som har stor betydelse för miljön. Om t.ex. beslutanderätten koncentreras till en organisation som har flera olika slags uppgifter och t.o.m. motstridiga målsättningar, kan det hända att miljöaspekterna inte får tillräcklig uppmärksamhet. Å andra sidan kan administrativa förbättringar också ha positiva konsekvenser för miljövården. Också tidpunkten när besluten fattas kan ha betydelse så att snabba ingrepp mot problem kan minska sådana skadliga konsekvenser som annars med tiden skulle uppkomma.

Miljökonsekvenserna kännetecknas också av att de är globala. De kan sträcka sig utöver ländernas gränser och t.ex. utvecklingsbistånd eller exporten av olika produkter kan ha indirekta miljökonsekvenser.

Metoder och informationskällor

Eftersom lagstiftningens miljökonsekvenser för det mesta uppkommer indirekt via olika kedjeffekter och kan identifieras endast på en relativt allmän nivå, är bedömningen av miljökonsekvenserna *vanligen kvalitativ* och bygger inte på exakta sifferuppgifter. Det är ofta mer ändamålsenligt att *beskriva utvecklingsdragen* och orsakssambanden än att försöka åstadkomma exakta kvantitativa prognoser. Metoden består då oftast av olika slags bedömningar av experter, checklistor och matriser och de bygger på existerande kunskap, t.ex. statistik och iakttagelser om förändringar i miljöns tillstånd. Det är viktigt att påpeka att dessa uppgifter och metoder är osäkra. Osäkerheten får dock inte hindra att miljökonsekvenserna bedöms utan de, liksom även möjligheterna att förhindra och minska skadliga konsekvenser, ska alltid utredas i samband med bedömningen av lagförslags konsekvenser.

Finlands miljöcentral SYKE och i synnerhet dess forskningsprogram för miljöpolitiken och enhet för miljöstyrning ger stöd vid bedömningen av miljökonsekvenser, särskilt när det gäller att planera den, och hjälper att ta fram information och välja metoder.

5 Bedömning av andra samhällliga konsekvenser

Med andra samhällliga konsekvenser avses

- konsekvenser för medborgarnas ställning och för medborgarsamhällets verksamhet
- sociala konsekvenser och konsekvenser för hälsan
- konsekvenser för jämlikhet, barn och jämställdhet mellan könen
- konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet
- konsekvenser för brottsförebyggande och trygghet
- konsekvenser för regional utveckling
- konsekvenser för informationssamhället.

De samhällliga konsekvensernas natur och delområden

De samhällliga konsekvenserna är till sin natur mångfacetterade och står i växelverkan såväl sinsemellan som i förhållande till andra slags konsekvenser. Exempelvis de sociala konsekvenserna kan inte alltid entydigt särskiljas från de ekonomiska konsekvenserna eller miljökonsekvenserna. I detta kapitel behandlas därför bedömningen av lagförslags samhällliga konsekvenser från synvinklar som inte har ingått i de föregående kapitlen.

Flera av de samhällliga konsekvenserna har samband med grundlagens bestämmelser om *grundläggande rättigheter*. Det uttryckliga syftet med någon lag kan vara att främja någon grundläggande rättighet, t.ex. jämlikheten, men lagen kan också indirekt bidra till att rättigheten förverkligas. De bedömningar som bör göras till följd av grundlagen gäller i synnerhet jämlikhet (6 §), skyddet för privatlivet (10 §), rätten till eget språk och egen kultur (17 §), näringsfriheten och rätten till arbete (18 §), rätten till social trygghet (19 §) samt rätten till rättvis rättegång (21 §). Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att

de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Vid bedömningen av konsekvenserna ska man fästa uppmärksamhet vid att rättigheterna förverkligas i praktiken.

Konsekvenser för medborgarnas ställning i samhället och för medborgarsamhällets verksamhet

Med konsekvenser för medborgarnas ställning i samhället och för medborgarsamhällets verksamhet avses bl.a. konsekvenser för medborgarnas värderingar och attityder, för hur de grundläggande rättigheterna och rätts säkerheten förverkligas, för medborgarverksamhet och rättsförhållandena mellan medborgarna, för medborgargrupperns ställning och beteende samt för hur medborgarsamhället fungerar.

Lagförslagets konsekvenser ska för det första bedömas allmänt ur den *enskilda medborgarens* synvinkel. T.ex. bedömningen av konsekvenserna för rättskyddet och i synnerhet tillgången till rättskydd och myndigheternas handläggningstider är allt viktigare när samhället blir mer komplext och internationellt och när åldersstrukturen förändras.

I bedömningen av konsekvenserna för medborgarna är det skäl att bedöma symboliska konsekvenser, dvs. lagstiftningens betydelse för människors beteende, moraliska värderingar och attityder. Som exempel kan tas bl.a. den straffrättsliga lagstiftningen som antas påverka människors värderingar och därmed även beteendet.

För det andra måste man undersöka om förslaget har konsekvenser för *förhållandena människor emellan eller beslutsfattande om detta*. Förändrar eller begränsar förslaget t.ex. avtalsfriheten eller den ekonomiska handlingsfriheten? Dessutom måste man utreda om förslaget påverkar människors möjligheter att besluta om sina familjeförhållanden och hur de formas eller t.ex. förhållandena mellan olika generationer.

För det tredje måste man bedöma om förslaget har konsekvenser för *individens möjligheter att påverka* samhälleligt beslutsfattande eller konsekvenser för medborgarsamhällets verksamhet. De viktigaste kanalerna för individen att påverka och delta samhälleligt är genom politisk partiverksamhet, facklig och annan organisations- och föreningsverksamhet samt genom att delta i administrativa processer, i huvudsak genom höranden. Dessutom måste förslagets konsekvenser för olika organisationers och föreningars ställning och möjligheter att verka i samhället bedömas liksom även konsekvenserna för relationerna mellan medborgare, medborgarorganisationer, tjänstemän och beslutsfattare i de olika skedena av beslutsprocessen.

Metoder och informationskällor

I beslutsfattande som gäller medborgarnas ställning och inbördes förhållanden kan man som informationskälla använda bl.a. Europadomstolens domar om Finland och annan praxis som gäller i synnerhet Finland och som kan ha direkt påverkan på den nationella lagberedningen.

Sociala konsekvenser och konsekvenser för hälsan

Med sociala konsekvenser och konsekvenser för hälsan avses konsekvenser *t.ex. för människors psykiska och fysiska hälsa, välfärd och levnadsförhållanden*. De är sådana konsekvenser för individer, grupper av människor, sammanslutningar eller samhället som orsakar *förändringar i hälsotillståndet, välfärd eller fördelningen av välfärd* (t.ex. mellan olika socioekonomiska grupper). Om konsekvenserna begränsar sig till någon grupp, t.ex. barn eller äldre, måste konsekvensbedömningen fokuseras uttryckligen på den.

Varje förvaltningsområde har uppgifter som innebär beslutsfattande som påverkar den sociala välfärden och hälsan. Beslut om människors vardagsmiljö, hem, daghem, skola, arbetsplats och om bostadsområden och trafiken kan förbättra eller försämma hälsan och den sociala välfärden.

Befolkningens hälsa och sociala välfärd påverkas genom olika faktorer. De kan vara individuella, sociala, strukturella, miljömässiga eller kulturella, så som t.ex. resurser som stöder hälsa och välfärd, attityder, vardagligt handlande, hälsobeteende, förmåga att ta emot och tolka hälsoinformation samt möjligheterna att få eller använda olika slags tjänster. Genom att påverka dessa faktorer, genom att främja välfärd och hälsa samt genom att minska skillnaderna mellan olika befolkningsgrupper kan man påverka många sociala och hälsomässiga problem, så som fattigdom, social utslagning, arbetslöshet och folksjukdomar. Lagstiftningens konsekvenser för den sociala välfärden och för hälsan visar sig oftast indirekt via de nämnda faktorerna, men också direkt t.ex. genom att man påverkar trafiksäkerheten.

När förebyggande åtgärder vidtas, får de inte nödvändigtvis omedelbara konsekvenser men på lång sikt kan konsekvenserna för såväl hälsa och social välfärd som för ekonomin vara betydande. Lagstiftningsprojekten ska ses som en helhet där enskilda lagar eller åtgärder har betydelse uttryckligen som en del av helheten.

Med tanke på finansieringen måste bedömningen av de sociala konsekvenserna och konsekvenserna för hälsan också bedömas ur en ekonomisk synvinkel. Om människors beteende kan styras så att hälsorisker och sociala pro-

blem undviks, kan man uppnå betydande inbesparingar. Vissa hälsorisker kan avvärras med restriktiv lagstiftning (t.ex. tobakslagstiftning, alkoholpolitik, trafikpolitik, bostadspolitik och sysselsättningspolitik). Då måste man parallellt undersöka sinsemellan motstridiga och eventuellt också till sin art olika konsekvenser och bedöma deras inbördes vikt.

Metoder och informationskällor

Forsknings- och utvecklingscentralen för hälsovården, Stakes, har publicerat material till stöd för bedömningen av konsekvenserna för människor. Vid behov stöder Stakes också bedömningen i planering och genomförande. Folkhälsoinstitutet och institutet för arbetshygien har information om konsekvenser för människor. Andra som tar fram information är bl.a. Pensionsskyddscentralen och Folkpensionsanstalten.

Konsekvenser för jämlikhet, barn och jämställdhet mellan könen

När man bedömer konsekvenserna på individnivå ska man utreda om förslaget inverkar på *jämlikheten mellan människor eller olika grupper och att ingen blir diskriminerad på grund av kön, ålder, ursprung (etnisk bakgrund), språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller någon annan orsak som gäller hans eller hennes person*. Ett lagförslags konsekvenser för olika befolkningsgrupper undersöks vanligen redan i samband med bedömningen av konsekvenserna för hushållen. När de sociala konsekvenserna bedöms kan denna undersökning fördjupas. I det sammanhanget ska man särskilt fästa uppmärksamhet vid lagförslagets konsekvenser ur ett grundrättighetsperspektiv.

Utgångspunkten för bedömningen av *konsekvenserna för barn* är FN:s konvention om barnens rättigheter, vars art. 3.1 föreskriver att vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska barnets bästa komma i främsta rummet. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter avses med barn alla som är yngre än 18 år. Definitionen av barn är densamma i finländsk lagstiftning.

Med *konsekvenser för barn* avses direkta och indirekta konsekvenser som ett beslut har för landets barn eller en del av dem i deras vardagsliv. I bedömningen ska man på ett allmänt plan utreda om och hur projektet främjar barnets bästa samt på förhand identifiera i synnerhet sådana konsekvenser som är negativa för barnen så att de kan undvikas. Olika konsekvenser för barnens liv kan tydligast uppfattas när det gäller beslut om livsmiljön. Därför ska konsekvenserna för barn undersökas utifrån följande omständigheter: hälsa,

människorelationer, boende och trafik, hur vardagen fungerar, inflytande och jämställdhet. Indirekt kan barnen påverkas också av förändringar som gäller familjens ekonomi, service och organisationer samt förändringar på regional nivå eller omständigheter som gäller sociala förhållanden.

Med *könskonsekvensanalys* avses en bedömning av hur planerad lagstiftning påverkar män och kvinnor i samhället och deras ställning. När lagberedningen påbörjas ska man utreda behovet av att göra en könskonsekvensanalys. Först ska man utreda om det inom det område som lagberedningsprojektet gäller finns skillnader mellan kvinnor och män eller om området i fråga är betydelsefullt när det gäller att främja jämställdhet. Om man kan iaktta konsekvenser för kvinnor och män, ska man bedöma om konsekvenserna är mer negativa för ett av könen eller om kvinnor eller män får en sämre ställning till följd av lagen. Konsekvenserna ska bedömas också om lagstiftningen i praktiken riktar sig enbart till det ena könet.

När målsättningarna för ett lagförslag bedöms med hänsyn till jämställdheten mellan kvinnor och män kan man som stöd använda följande frågor:

Har förslaget konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män t.ex. när det gäller

- arbetslivet
- ekonomisk ställning
- möjligheterna att sköta barn och att kombinera arbets- och familjeliv
- utbildning och professionell utveckling
- möjligheterna att få arbete, sysselsättning samt karriär
- faktiska möjligheter att påverka och delta i samhället
- hälsa och insjuknande (incidens) samt behov av hälso- och sjukvårdstjänster
- trygghet och risk för våld
- tidsanvändning, hobbyn och behov av rekreation samt annat som har betydelse för att jämställdhet mellan könen ska förverkligas?

Jämställdhet betyder inte ett likhetskrav utan att lika möjligheter ges. Olikhet betyder inte alltid ojämlikhet. Att exempelvis olika hobbyn behandlas jämlikt kan innebära att kvinnors och mäns olika hobbyn stöds på samma sätt.

Metoder och informationskällor

Det finns en särskild handbok på finska om bedömningen av konsekvenser för barn (Sirpa Taskinen: Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioiminen. 2006 Stakes). När konsekvenserna för barn bedöms ska man också se till att man tar reda på barnens egna åsikter. När konsekvenserna för ungdomar utreds kan man använda information som Statens delegation för ungdomsärenden Nuora tillhandahåller.

När konsekvenserna för kvinnor och män bedöms ska man t.ex. med hjälp av statistik på de områden som den planerade lagstiftningen gäller utreda om det finns skillnader mellan könen. Största delen av t.ex. Statistikcentralens information och statistik kan fås med angivelse om fördelningen mellan könen. I bedömningen kan man också använda sig av social- och hälsovårdsministeriets handbok om analys av könskonsekvenser i lagstiftningsprojekt (nätpublikation på social- och hälsovårdsministeriets webbplats).

Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet

Konsekvenserna för sysselsättningen kan bedömas genom att studera förändringar av efterfrågan och utbud på arbetskraft. Individerna erbjuder sin arbetsinsats till de företag eller organisationer som önskar den eller så sysselsätter de sig själva som företagare. Lagstiftningen kan via ekonomiska eller arbetsmarknadspolitiska (strukturella) faktorer påverka utbudet och efterfrågan på arbetskraft samt balansen mellan dem.

Förändringar i utkomstskyddet och beskattningen av arbete kan stimulera utbudet av arbetskraft. Förändringarna kan vara kvantitativa eller gälla kriterierna för att få utkomstskydd eller utkomstskyddets längd. Efterfrågan på arbete påverkas av den lagstiftning som inverkar på de arbetskraftskostnader arbetsgivaren ska betala, så som arbetsgivarnas socialskyddsavgifter.

Strukturella faktorer på arbetsmarknaden som påverkar sysselsättningen är t.ex. lagstiftningen om utbildning, arbetarskydd, arbetstid och anställningstrygghet. Också den mekanism som bestämmer minimilönen och mer allmänt lönebildningen (så som resultatlön) kan sägas vara en strukturell faktor.

Konsekvenserna för sysselsättningen kan på olika sätt påverka olika människor t.ex. regionalt eller beroende på yrkesgrupp, kön, ålder eller nationalitet. Sysselsättningseffekterna måste därför enligt behov bedömas separat för olika kategorier.

Lagar som påverkar hela samhällsekonomin kan ha sysselsättningseffekter. Lagar som påverkar den offentliga ekonomin kan påverka sysselsättningen inom den offentliga och därigenom även inom den privata sektorn.

Utöver de egentliga sysselsättningseffekterna kan lagstiftningen mer allmänt ha konsekvenser för arbetslivet. T.ex. regleringen av handelns öppettider påverkar arbetstiden. Behörighetsvillkoren för vissa uppgifter påverkar om en person kan anställas för bestämd eller för obestämd tid. Lagstiftningen om skydd och hälsa i arbetet har konsekvenser för hur de anställda orkar och hur lång den sammantagna arbetskarriären blir. Om lagstiftningen tillåter de riks-

omfattande arbetsmarknadsorganisationerna att avtala på ett sätt som avviker från lagens tvingande bestämmelser, syns följderna i form av olika arbetsvillkor inom olika branscher. Sådan lagstiftning får också konsekvenser för oorganiserade arbetsgivares ställning i egenskap av sysselsättare.

Metoder och informationskällor

När konsekvenserna för sysselsättningen bedöms kan man som informationskälla använda bl.a. Statistikcentralens statistik som bygger på arbetskraftsundersökning och statistik om deltagande i arbete. Också statistik som bygger på undersökning av arbetsförhållandena kan vara en informationskälla när konsekvenserna av lagförslag bedöms. Annan statistik som är nyttig för bedömningen är bl.a. undersökningar av tidsanvändning, indikatorer för regional ekonomi och produktion samt regionalräkenskaper för sysselsättningen.

Redskap för att bedöma konsekvenserna av lagstiftning om arbetslivet är, vid sidan av Statistikcentralens statistik, Arbetshälsoinstitutets undersökningar och publikationer. I arbets- och näringsministeriets publikationsserie för arbetspolitiska undersökningar har dessutom bl.a. publicerats bedömningar av hur enskilda arbetslivslagar har fungerat.

Konsekvenser för brottsförebyggande och trygghet

Trygghet kan definieras som medborgarnas tilltro till att samhällets och tillhörande organisationers spelregler följs och att någon ingriper när störningar inträffar. Ett lagförslags konsekvenser för tryggheten kan direkt eller indirekt beröra t.ex. samhällets eller någon organisations datasäkerhet, utrymmessäkerhet, personsäkerhet, personalsäkerhet, säkerhet i arbetet, räddningsväsendet och bevakning. Här behandlas närmare brottsförebyggande och lagstiftningens konsekvenser för brottsligheten.

Brottsligheten orsakar ansevärd kostnader och andra skador för samhället. Med kriminalpolitiska åtgärder försöker man minska brottsligheten och skadorna av den. Också andra än egentliga kriminalpolitiska metoder, så som t.ex. planering av bostads- eller trafikområden, kan ha betydande konsekvenser för brottsligheten och brottsförebyggande. Likaså kan allmänna samhällspolitiska och socialpolitiska avgöranden eller t.ex. nya metoder inom näringslivet förhindra eller minska tillfällena och frestelserna att begå brott.

Exempelvis hjälmtvånget för motorcyklister, vars primära syfte var att minska antalet trafikskador, medförde också att antalet motorcykelstölder minskade. Risken för förare utan hjälm att bli fast ökade avgörande, då potentiella tjuvar vanligen inte hade en hjälm med sig.

Ett typiskt brott har tre element: föremålet för brottet eller brottsoffret, en brottsbenägen gärningsman och brist på skydd. Brott begås när den brottsbenägna gärningsmannen träffar ett lämpligt objekt utan tillräckligt skydd. Förändringar av alla dessa faktorer kan påverka antalet brott: människors benägenhet att ta till brottsliga metoder, tillfällena att begå brott och övervakningen.

När konsekvenserna för brottsligheten och brottsförebyggande bedöms är det nyttigt att studera sådana faktorer som erfarenhetsmässigt har samband med antalet brott och brottslighetens art samt med brottsförebyggande arbete. Metoderna för brottsförebyggande delas ofta in i två huvudgrupper: situationellt brottsförebyggande och socialt förebyggande (social prevention) av brottslighet.

Med *situationellt förebyggande* försöker man minska konkreta tillfällen i vardagslivet att begå brott. Det kan man åstadkomma genom att göra det svårare att begå brott, genom att minska nyttan av brott och genom att öka riskerna med att begå brott. Kärnan i situationellt förebyggande är att omforma de konkreta situationerna i vardagslivet så att de förhindrar att tillfällen uppkommer, gör det svårt att begå brott och gynnar lagliga metoder. *Socialt förhindrande* innebär att man använder metoder med vilka man försöker påverka tidiga riskfaktorer under barns och ungas uppväxt och utveckling och metoder med vilka man i samhället och olika organisationer försöker gallra ut sådant som ökar benägenheten att hamna in på brottsliga banor.

Metoder och informationskällor

När den är som mest krävande kan bedömningen av konsekvenser för brottslighet och brottsförebyggande innebära omfattande kostnads-/nyttojämförelser angående olika alternativs konsekvenser. Ofta kan konsekvenserna bedömas t.ex. med empiriska data om motsvarande situationer eller utifrån vedertagna kriminologiska lagbundenheter.

Material för bedömningen av konsekvenser för brottslighet erbjuds bl.a. av Statistikcentralen och av Rättspolitiska forskningsinstitutet (Optula). Institutet publicerar översikter som kallas "Rikollisuustilanne ja Oikeusolot". Statistikcentralen erbjuder färdig rättsstatistik om Finland. En del är gratis. Statistiken på olika områden beskriver bl.a. brott som kommit till polisens kännedom, domstolarnas avgöranden, åtalade, dömda, straff som dömts ut och verkställighet av domar samt polisens, åklagarnas och domstolarnas verksamhet samt ärenden som gäller skulder.

Konsekvenser för regional utveckling

Med lagförslags konsekvenser för regional utveckling avses direkta och indirekta *konsekvenser för olika regioners utveckling, regionalpolitiken samt andra utvecklingsåtgärder som gäller regionerna*. Dessa konsekvenser har vanligen formen av ekonomiska konsekvenser och miljökonsekvenser, och då kan man vid bedömningen tillämpa de metoder som här ovan har beskrivits angående dem.

Centrala faktorer och föremål för regional utveckling är

- produktionen och sysselsättningen inom regionerna
- näringslivet och konkurrenskraften
- invånarnas välfärd och tillgång till olika tjänster
- finansiering och investeringar som gäller regional utveckling
- regionernas infrastruktur om miljöns tillstånd.

Det främsta syftet med regionutvecklingslagen är att förbättra regionernas konkurrenskraft och främja en balanserad regional utveckling. Därför måste man vid bedömningen av ett lagförslags konsekvenser för regional utveckling utreda hur olika regioners ställning förändras i förhållande till de ovan nämnda faktorerna till följd av de åtgärder som föreslås i lagförslaget. I synnerhet ska man bedöma om förslaget försvagar någon regions ställning. För näringsverksamheten är konsekvenserna för möjligheterna till utveckling särskilt viktiga, så som att investeringar stöds och att tillgången på arbetskraft säkerställs. För medborgarna är det väsentligt att välfärden på olika områden främjas. Hur lagstiftningen om social- och hälsovårdstjänster, utbildning och även trafikinfrastruktur påverkar tillgången på tjänster har stor betydelse. Man måste också se till att medborgarnas språkliga rättigheter förverkligas.

Konsekvenserna av en och samma lag kan variera inom olika regioner beroende på läge och närings- och befolkningsstrukturen.

Exempelvis lagstiftning om fiske gynnar antingen kustområdena eller älvmrådena beroende på var fångst tillåts. Laxfiske inom Östersjöområdet är gynnsamt för kust- och skärgårdsområdena, men kan försvaga fisket vid Bottenvikens älvmråden och därmed den tillhörande turismen.

Konsekvenserna för regional utveckling måste bedömas i fråga om olika slags regioner runt om i landet. De nivåer som i första hand ska användas i bedömningen är länen, storregioner, landskap, ekonomiska regioner och kommunerna. Beroende på lagförslagets innehåll kan man också använda andra områdesindelningar, så som stadsregioner, uppland kring städer, utpräglad landsbygd, glesbebyggd landsbygd och skärgårdsområden. Ett landskap är vanligen en

lämplig områdesnivå som utgångspunkt för konsekvensbedömningen. Beroende på lagförslagets innehåll ska man tillämpa antingen en större nivå (storregioner, län) eller en mindre nivå (ekonomiska regioner, kommuner).

Metoder och informationskällor

Kommunförbundet kan anlitas i bedömningen av konsekvenser för regional utveckling. Som hjälp kan man också använda Statistikcentralens regionstatistik, som finns i flera databaser. Statistikcentralen gör också analyser av den regionala utvecklingen. Av forskningsinstituterna har Statens ekonomiska forskningscentral (VATT) och Pellervo ekonomiska forskningsinstitut PTT specialiserat sig också på bedömning av konsekvenser för regional utveckling.

Konsekvenser för informationssamhället

Med konsekvenser för informationssamhället avses lagstiftningens direkta och indirekta konsekvenser för

- företag som tillhandahåller informationstjänster
- de människor som använder sig av tjänsterna
- infrastrukturen för informationsöverföring.

Konsekvenserna för informationssamhället kan vara uttryckliga mål för lagstiftningen eller uppkomma indirekt. De har vanligen kopplingar till andra konsekvenser, främst ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för företag samt för medborgarnas ställning och möjligheter.

En lag har positiva konsekvenser för informationssamhället, om den stödjer de grundläggande strukturerna och förbättrar finska datateknologiföretags konkurrenskraft på informationsmarknaden. Om lagstiftningen ökar efterfrågan på och utbudet av elektroniska tjänster, informationsnät och datorterminaler, förbättrar den vanligen ställningen för de företag som erbjuder informationstjänster och den allmänna samhällsutvecklingen på området. Typiska exempel på lagstiftning som åstadkommer positiv samhällsutveckling på området är sådan lagstiftning som uppmuntrar produktutveckling och ibruktage av nya elektroniska tjänster och som stärker företagande som bygger på ny teknologi.

Lagstiftningen har också positiva konsekvenser för informationssamhället, om den ökar möjligheterna för var och en att med hjälp av datateknik medverka och påverka samt att utan att fysiskt vara på plats kunna sköta olika ärenden. Detta kan dock kräva särskilda färdigheter och inköp av datatekniska apparater, system eller program. När nya elektroniska tjänster utvecklas är det därför viktigt att se till att tjänsterna på ett jämlikt sätt och utan hinder är nåbara för alla.

Om ett lagförslag ökar livsviktiga samhälleliga funktioners beroende av data-teknik eller dataöverföringar, måste detta uttryckligen konstateras i propositionen. Då är det särskilt viktigt att se till att systemet fungerar tillförlitligt också under undantagsförhållanden.

En lag har positiva konsekvenser för informationssamhället, om den ökar människors och företags datasäkerhet och datasekretess samt den allmänna tilltron till elektronisk kommunikation. Datanäten och teknologin är särskilt utsatta för olika slags dataintrång, vilket måste beaktas i lagberedningen.

Målet för kommunikationspolitiken är att det ska finnas en rejäl, konkurrensutsatt och progressiv verksamhetsmiljö, där det erbjuds mångsidiga, moderna, pålitliga och användarvänliga kommunikationstjänster jämlikt för var och en. En betydelsefull del av denna verksamhetsmiljö består av infrastruktur, dataöverföringsnät och tillhörande konstruktioner. Lagförslag som påverkar placeringen och prissättningen av t.ex. radiomaster, tekniska utrymmen och kabelkonstruktioner påverkar infrastrukturen för kommunikationstjänsterna. Konsekvenserna för informationssamhället kan då vara positiva eller negativa beroende t.ex. på om lagstiftningen försvårar eller underlättar byggande av infrastruktur eller om den t.ex. ökar kostnaderna för att bygga och underhålla infrastrukturen.

Metoder och informationskällor

Material som kan användas för att bedöma konsekvenserna för informationssamhället tillhandahålls bl.a. av Kommunikationsverket och Dataombudsmannens byrå. Kommunikationsverket följer fortlöpande utvecklingen på kommunikationsmarknaden. Av teleföretagen samlar verket in information om marknadsutvecklingen. Denna information publiceras kvartalsvis i kommunikationsverkets marknadsöversikt och en gång om året i en mer omfattande årsöversikt.

Checklista

Följande checklista är tänkt som ett stöd när de ekonomiska konsekvenserna, konsekvenserna för myndigheterna, miljökonsekvenserna och övriga samhällseliga konsekvenser identifieras och bedöms på det sätt som beskrivs i anvisningarna. Checklistan är ett redskap för konsekvensbedömningen, men den kan också användas i andra skeden av lagberedningen.

Idén med frågorna i checklistan är att hjälpa lagberedaren att observera och bedöma de väsentliga konsekvenserna av projektet.

Tanken är att lagberedaren ska gå igenom frågorna inom de olika områdena för att konstatera om konsekvenserna i fråga kan iakttas eller inte. En del av konsekvenserna kan vara lättare att observera och förutse, medan andra kan kräva noggrannare analys och information (detta kan då antecknas i kolumnen "Bör utredas").

Avsikten är inte att alla de konsekvenser som nämns i checklistan ska bedömas i samtliga projekt, utan meningen är att konsekvensbedömningen ska koncentreras på en bedömning av de väsentliga konsekvenserna. Checklistan är inte heller uttömmande utan den är ett riktgivande hjälpmedel när konsekvenserna identifieras, bedöms och följs upp. Lagstiftningen kan således ha andra slags konsekvenser än de som nämns här.

I Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för hushållen	Ja	Nej	Bör utredas
<p>Har förslaget konsekvenser för olika befolkningsgruppers och hushålls ställning?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konsekvenserna kan t.ex. förbättra eller försämra alla inkomstagares ställning eller påverka förhållandet mellan olika befolkningsgrupper.			
<p>Har förslaget konsekvenser för hushållens beteende?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Är det t.ex. sannolikt att konsumtionen ökar eller att beteendet ändras så att indirekta ekonomiska följder uppkommer?			

Konsekvenser för företagen	Ja	Nej	Bör utredas
<p>Har förslaget konsekvenser för företagens kostnader och avkastning?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innebär förslaget förändringar av beskattning, avgifter eller företagsstöd? • Medför förslaget ändringar för affärsverksamheten? • Uppkommer det administrativa kostnader för olika slags anmälningar, tillstånd, redovisningar och registreringar?			

<p>Har förslaget konsekvenser för konkurrensen mellan företagen och för hur marknaden fungerar?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Förhindrar, begränsar eller snedvrider förslaget konkurrensen mellan företag? • Hur påverkar förslaget möjligheterna för nya företag att komma in på marknaden, koncentrationsgraden på marknaden och användningen av olika konkurrensmedel (så som prissättning, kvalitet och reklam)? 			
<p>Har förslaget konsekvenser i synnerhet för små och medelstora företag, möjligheterna att starta nya företag och företagens möjligheter att växa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kommer effekterna att relativt sett främst gälla små företag? • Främjar eller förhindrar förslaget företagssamhet och företagens möjligheter att växa? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för företagens investeringar eller forsknings- och utvecklingsarbete och innovationer?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget företagens investeringar och förutsättningarna för dem? • Främjar förslaget innovationer, dvs. att nya produktionsmetoder, produkter och tjänster utvecklas? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för företagens internationella konkurrenskraft?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stärker eller försvagar förslaget finländska företags konkurrenskraft i förhållande till andra företag på den internationella marknaden? 			

Konsekvenser för samhällsekonomin och den offentliga ekonomin	Ja	Nej	Bör utredas
<p>Har förslaget konsekvenser för de offentliga organisationernas finansiering eller resursfördelningen mellan dem?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har förslaget konsekvenser när det gäller t.ex. finansieringssystemets funktion och hållbarhet, finansieringsförhållandena mellan stat och kommun i allmänhet eller för allmännyttiga organisationer och den tredje sektorn? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för olika delfaktorer inom samhällsekonomin?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inverkar förslaget t.ex. på nivån och omfattningen när det gäller tjänster och social trygghet eller sysselsättningen och produktiviteten inom den offentliga sektorn? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för den allmänna ekonomiska utvecklingen och i synnerhet för samhällsekonomin?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uppstår det t.ex. effekter för priser, arbetsmarknaden, efterfrågan eller utbud på varor och tjänster eller för samhällsekonomin och den offentliga ekonomins struktur? 			

II Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	Ja	Nej	Bör utredas
<p>Har förslaget konsekvenser för förhållandena mellan myndigheterna?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget kompetensförhållandena mellan myndigheterna eller t.ex. uppgiftsfördelningen mellan staten och kommunerna?			
<p>Har förslaget konsekvenser för myndigheternas uppgifter och arbetsmetoder?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget uppgifternas antal eller art eller förfarandena och servicekapaciteten?			
<p>Har förslaget konsekvenser för myndigheternas personal eller organisation?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget t.ex. personalens storlek eller ställning? • Kan man se konsekvenser för lokaler eller anläggningar och apparater?			
<p>Har förslaget administrativa konsekvenser för myndigheterna?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget myndigheternas skyldigheter att ge rapporter och utredningar? • Ökar förslaget myndigheternas administrativa uppgifter på ett sätt som försvårar myndighetens egentliga verksamhet?			

III Miljökonsekvenser

Miljökonsekvenser	Ja	Nej	Bör utredas
<p>Har förslaget konsekvenser för användningen av naturtillgångar och energi?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ökar eller minskar förslaget behovet att använda marksubstanser, skog, vatten, andra råvaror eller energi eller påverkar förslaget förhållandet mellan olika sätt att producera energi?			
<p>Har förslaget konsekvenser för tillverkningen av produkter och för konsumtionsbeteendet?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget antalet produkter som tillverkas eller deras kvalitet så att mängden utsläpp och avfall eller råvaror eller energi som användas ökar eller minskar? • Påverkar förslaget konsumenterna t.ex. så att det har betydelse för användningen av energi eller uppkomsten av avfall?			
<p>Har förslaget konsekvenser för lokalisering av verksamheter, behovet av transport och kommunikationer samt förhållandena mellan olika trafikmedel?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styr förslaget lokaliseringen av boende, industri eller annan verksamhet? • Ökar eller minskar trafiken? • Förändras förhållandena mellan olika trafikmedel, så som personbils-, tåg-, fartygs- eller sjötrafik?			

<p>Har förslaget konsekvenser för människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ökar eller minskar mängden utsläpp eller buller? Detta kan bero t.ex. på ändringar av markdispositionen, så som att grönområden tas i bruk för byggande. 			
<p>Har förslaget konsekvenser för mängden, arten och behandlingen av utsläpp och avfall?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vilka mängder och vilka slags utsläpp uppstår i luften, vattendrag, grundvattnet eller på marken? • Har förslaget konsekvenser för uppkomsten av avfall, återvinning och olika slags sätt att behandla avfallet? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för marken, vattnet, luften, klimatet och klimatförändringar, naturens mångfald, växtligheten eller organismer och deras livsmiljö eller för förhållandena mellan olika arter?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Orsakar t.ex. utsläpp, ändrad områdesanvändning eller nya metoder förändringar på marken, i vattnen, på värdefulla naturområden eller objekt eller för växt- eller djurarter och deras livsmiljö eller förhållandena mellan arterna? • Påverkar förslaget klimatförändringen och möjligheterna att förbereda sig på eller att anpassa sig till förändringar? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för samhällsstrukturen, byggnader, landskapet, stadsbilden och kulturarvet?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget direkt eller t.ex. via trafikarrangemang eller byggande helheten av olika samhällsaktiviteter, byggnader, landskapet, stadsbilden eller kulturhistoriskt värdefulla områden eller objekt samt det syfte till vilket områden används? 			

IV Andra samhällliga konsekvenser

Konsekvenser för medborgarnas ställning och verksamhet i samhället	Ja	Nej	Bör utredas
<p>Har förslaget konsekvenser för hur de grundläggande rättigheterna och rättsskyddet förverkligas?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget t.ex. hur enskilda individers rättigheter enligt 2 kap. i grundlagen tillgodoses?			
<p>Har förslaget konsekvenser för förhållandena mellan människor eller beslutsfattande som gäller dem?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget de sociala förhållandena och samhörigheten mellan människor? • Påverkar förslaget människors möjligheter att besluta om familjelivet? • Påverkar förslaget rättsförhållandena mellan människor, så som avtalsfriheten eller den ekonomiska handlingsfriheten?			
<p>Har förslaget konsekvenser för individens möjligheter att delta och ha inflytande i samhället?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget människors möjligheter att ha inflytande på ärenden som gäller dem eller deras livsmiljö eller hela samhället eller att delta i organisations- och föreningsverksamhet? • Påverkar förslaget föreningars och andra organisationers verksamhet?			

Sociala konsekvenser och konsekvenser för hälsan, jämlikhet och barn samt för jämställdhet mellan könen	Ja	Nej	Bör utredas
<p>Har förslaget konsekvenser för fysisk eller psykisk hälsa, för välfärd och hur välfärden fördelas?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget människors hälsobeteende och de viktigaste riskfaktorerna när det gäller folksjukdomar eller förutsättningarna för god hälsa? • Påverkar förslaget möjligheterna att få eller anlita social- och hälsovårdstjänster? • Påverkar förslaget människors levnadsförhållanden eller möjligheter att klara vardagen? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för jämlikhet och icke-diskriminering?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget jämlikhet mellan människor och grupper av människor och att ingen blir diskriminerad t.ex. på grund av ålder, språk, religion, etnisk eller nationell härkomst, medborgarskap, övertygelse, åsikter, hälsotillstånd, handikapp, sexuell inriktning eller någon annan orsak som gäller hans eller hennes person? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för barn?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget barnens eller en del av barnens förmåner? • Har förslaget konsekvenser för barnens hälsa, personrelationer, boende och rörlighet, för hur vardagen fungerar, för möjligheterna att delta och för jämlikhet antingen direkt eller indirekt via deras familjer eller andra i deras omgivning? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för jämställdhet mellan könen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget jämställdheten mellan kvinnor och män t.ex. i arbetslivet, ekonomiskt eller när det gäller utbildning, möjligheterna att vara förälder och att kombinera arbets- och familjelivet samt inom andra områden som har betydelse för jämställdheten? 			

Konsekvenser för sysselsättning och arbetslivet	Ja	Nej	Bör utredas
<p>Har förslaget konsekvenser för sysselsättningen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget t.ex. efterfrågan på eller utbudet av arbetskraft? • Påverkar förslaget arbetstagarnas och företagens regionala rörlighet? • Påverkar förslaget sysselsättningen inom den privata eller offentliga sektorn? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för hur arbetsmarknaden fungerar eller för strukturella faktorer?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget olika arbetstagar-kategoriers (unga, äldre, långtidsarbetslösa, särskilda grupper osv.) ställning på arbetsmarknaden? • Påverkar förslaget olika stora företags eller andra arbetsgivares verksamhet och möjligheter att sysselsätta arbetskraft? • Påverkar förslaget organiserade och oorganiserade arbetsgivares ställning? • Påverkar förslaget konkurrensförhållandena mellan olika aktörer? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för arbetstagarnas ställning?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget arbetstidsarrangemangen eller anställningarnas längd och varaktighet? • Påverkar förslaget lönebildningen? • Påverkar förslaget minimiarbetsvillkoren, arbetarskyddet eller anställningstryggheten? • Påverkar förslaget säkerheten i arbetet, arbetshälsan, trivseln och uthålligheten? • Påverkar förslaget utbildningen eller nivån på arbetsplatserna i olika företag? 			

Har förslaget konsekvenser för brottsförebyggande och trygghet?	Ja	Nej	Bör utredas
---	----	-----	-------------

<p>Har förslaget konsekvenser för tillfällena att begå brott?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har förslaget konsekvenser t.ex. för hur lätt eller svårt det är att begå brott? • Påverkar förslaget social eller annan kontroll eller risken för att bli fast? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för människors benägenhet att begå brott?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan förslaget påverka brottsligheten t.ex. genom att människors livsmiljö eller utkomst förändras? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för myndigheternas möjligheter att förhindra, avslöja eller utreda brott?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget t.ex. myndigheternas möjligheter att få kännedom om brott? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för tryggheten?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget t.ex. datasäkerheten, datasystemssäkerheten, arbetsplatsssäkerheten, personlig trygghet, anställdas trygghet, tryggheten på arbetsplatsen, räddningsväsendet eller bevakning? 			

Konsekvenserna för regional utveckling	Ja	Nej	Bör utredas
<p>Har förslaget konsekvenser för produktionen och sysselsättningen på olika orter?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget produktionen och sysselsättningen på vissa orter eller inverkar den på skillnaderna i sysselsättningen mellan olika orter? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för näringsverksamheten och företagens finansiering och investeringar på olika orter?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget företagens verksamhetsförutsättningar och konkurrenskraft på olika orter samt finansieringen av regional utveckling och investeringarnas storlek? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för regional tillgång på olika tjänster?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget tillgången på basservice (utbildning, kultur, social- och hälsovård, kommunikationer) och annan service på olika orter? 			

Konsekvenser för informationssamhället	Ja	Nej	Bör utredas
--	----	-----	-------------

<p>Har förslaget konsekvenser för data-sekretessen och datasäkerheten för människor och företag?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget t.ex. förtroendet för skyddet av personuppgifter eller företagens datasäkerhet? • Påverkar förslaget livsviktiga samhällliga funktioners beroende av datateknik eller datakommunikation? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för informationssamhällets tjänster?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påverkar förslaget användningen av vissa slag av informationstjänster, utbudet av tjänsterna, deras innehåll eller informationsföretagens verksamhet? 			
<p>Har förslaget konsekvenser för tillgången på tjänster och för dem som använder dem?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Förutsätter de nya tjänster som förslaget för med sig att särskilda apparater eller särskilt kunnande behövs? • Gör förslaget det lättare att få tillgång till och att använda tjänsterna så att olika befolkningsgruppers behov beaktas? • Har förslaget konsekvenser för människors möjligheter att delta och att påverka? 			

JUSTITIE MINISTERIET

PB 25, 00023 STATSRÅDET
tfn (09) 160 03, www.jm.fi

PL 25, 00023 VALTIONEUVOSTO
puh. (09) 160 03, www.om.fi